נד: מעשר בהמה פרק תשיעי בכורות

אמר אביי ראשיתם כו' רבא אמר בלא ראשיתם כו'. תימה דנפ"ק דמגילה (דף ה.) גבי הא דאמר אביי דכל [מילתא] דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני פריך מתורם ממין על שאינו מינו דאמר רחמנא תן חלב לזה [וחלב לזה] ומתן דאם תרם אין תרומתו תרומה ומשני אמר קרא לאשתיה אלמא מוקי ליה [1] אפי' לתירוש ויאכר לאשמועינן דלא מהני והכא מוקי [2] לה לחלב במיני דגן דאין תורמין מזה על זה [3] ורבא אמר בלא ראשיתם מהני [4] ומוקי לה [5] (וכלן דגן אחד [6]) דמוקי בהדיא התם להכי דקאמר התם ולרבא דאמר לא מהני אי לאו דאמר רחמנא דאשתיה הוה אמינא תירוש ויאכר דכתיב בהו חלב חלב שאין תורמין [7] תירוש ודגן דאד חלב כתיב בהו [8] מהאי מהאי כתב רחמנא דאשתיה וי"ל דלאחיה ולאי משמע [9] דהאי דאשתיה לחלב במיני דגן דמדסמך ליה קרא לדגן [10] ומוקי נמי לומר דלא מהני דמשמע [11] דקרא אכולהו מיני דכתיבי בקרא [12] לחלב בתירוש ויאכר לא אינטריך אלא לומר דלא מהני וכי היכי דלא מהני בתירוש ויאכר לא מהני במיני דגן ורבא דקאמר הכא לא צריך משום דמקי"ו נפקא כדלעיל [13] ומן דגן ליכא למידרש דמשמע [14] (וכלן דגן אחד כדקאמר הכא דאינטריך לגופיה למעוטי שאר מינים והתם נפקא [15]) לן מראשית כדאשכחן בכמה דוכתי (פסחים דף יח:) מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא והשתא נמי ניחא הא דמייתי הכא דאשית על דגן ודגן והתם מייתי ליה רבא על דגן ותירוש דודאי תרוייהו נפקי מק"ו בין תירוש ודגן בין דגן ודגן ומ"מ כתביה אתרוייהו כמו מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא וא"ת ולרבא כיון דכתיב דאשתיה אכולהו חלב חלב למה לי ו"ל משום דלא הוי מוקמינן דאשתיה אתירוש ויאכר כיון דאינם כלאים זה בזה: **ואתי** בק"ו מחדש וישן. לא הוי מצי למימר דאתי בהיקישא דעשר תעשר דלעיל דהא אמר רבא לעיל לשנה הקשתיו ולא לדבר אחר: **אימא** [16] לערובי בצאן. דכתנינהו במד מעשר ולא כתב ומעשר לאן:

חדא מיניה רב אמא אמרה. [17] גברים כ"ק (דף ד:) נמי קאמר הכי ועל [18] רב פפא רגיל לומר כן שמלן אחר רבא דאתיא [19] (במועד קטן) (דף כמ:) דים דברים כשהיה אומר דקבורים שהם נשם רבא: אמר

יתעשרו מזה על זה א"ל אמר קרא [1] העשירי תן עשירי לזה ותן עשירי לזה אי הכי בבשים ועזים נמי וצאן משמע כל צאן אחד [2] הכא נמי לימא משמע כל דגן אחד אמר אביי [3] ראשיתם וכן [4] אמר ר' אילעא ראשיתם רבא אמר בלא ראשיתם [5] נמי משמע כל דגן אחד לא מצית אמרת בשלמא התם אמרינן וצאן משמע כל צאן אחד דאי סלקא דעתך בבשים ועזים נמי לכתוב וכל מעשר בהמה וכי תימא אי כתיב כל מעשר בהמה הוי אמינא אפילו היה תחת [3] תחת מקדשים גמר ואתי בק"ו מחדש וישן בקר וצאן למה לי בקר וצאן הוא דאין מתעשרין מזה על זה אבל בבשים ועזים מתעשרין אבל הכא מי סגיא דלא כתיב דגן למעוטי שאר מינין מתקיף לה רב הונא [6] בריה דרב נחמן אימא לערבו לבקר בצאן אמר ליה מר זוטרא בריה דרב נחמן לרבא אית ליה נמי העשירי איכא דאמרי אמר רבא בלא עשירי נמי לא מצית אמרת בקר וצאן מתעשרין מזה על זה דאיתקש מעשר בהמה למעשר דגן מה [7] מעשר דגן ממין על שאינו מינו לא אף מעשר בהמה ממין על שאינו מינו לא והא [8] רבא הוא דאמר [4] שנה לשנה הקשתיו ולא לדבר אחר הדר ביה רבא מההיא ואיבעית אימא [9] חדא מיניה רב פפא אמרה: **מתני'** [2] מעשר בהמה מצטרף כמלא רגל בהמה רועה וכמה היא רגל בהמה רועה ט"ז מיל היו בין אלו לאלו ל"ב מיל אין מצטרפין היו לו באמצע מביא ומעשרן באמצע ר"מ אומר הירדן מפסיק למעשר בהמה: **גמ'** מנא הני מילי אמר רבה בר שילא דאמר קרא [5] עוד תעבורנה הצאן ע"י מונה וקים להו לרבנן דשיתסר מיל קא שלטא ביה עינא דרועה: היו בין אלו לאלו שלשים ושנים מיל אין מצטרפין וכו': שלשים ושנים הוא דאין מצטרפין הא בציר מהכי מצטרפין והא קתני ט"ז מיל טפי לא משום דקא בעי למיתנא סיפא היו לו באמצע מביא ומעשרן באמצע וכמה אמר רב חמש מכאן וחמש מכאן וחמש מאמצע דהני חמש חזיא להבא וחזיא להכא ושמואל אמר אפי' חמש מכאן וה' מכאן ואחד באמצע [6] חזינן לרועה כמאן דקאי הכא וקרינן ביה מונה מיתיבי

יתעשרו מזה על זה. בקר ולאן: **אמר קרא העשירי.** דסמך מעשר לבקר ועשירי סמך לאן דהשתא כתיב מעשר אכל חד וחד: **כבשים ועזים נמי.** לא לעשרי כי היכי דלעיל כתיב הכא איכא מתירוש ודגן ודרשינן דגן דגן מק"ו דתירוש ואיכא דז' וה"ג דרשינן ק"ו דחדש וישן: ומשני ולאן משמע כל לאן ל': **רחשיתם.** סמוך לדגן הוי ראשיתם לומר תן ראשית לכל דגן ודגן בכדר ויקח קרא: **כשלמא התם דרשינן ולאן משמע כל לאן ל'.** דמייתרי לן קראי: **דאי ס"ד בכבשים ועזים נמי.** לא ליעשרו אהדדי לכתוב רחמנא וכל מעשר בהמה ואנא ידענא דמין על שאינו מינו לא דאתי מק"ו מחדש וישן: **וכי תימא אי כתב בהמה ס"ל.** תיה בכלל בהמה וליתייב תיה במעשר כדקי"ל בכ"ק (דף נד:) תיה בכלל בהמה [1] להרבעה משום הכי לא הוה צריך למכתב בקר ולאן דאתא גמיר מתת מתת מקדשים כתיב הכא (וקרא ס) מתת השבט וכתיב התם (שם כב) מתת אמו והתם תיה לא דכתיב שור כשב ועז [שם] הלכך לכתוב בהמה ואתי בק"ו מחדש וישן דמין בשאינו מינו לא ולהכי כתב בקר ולאן למימרא דבקר ולאן הוא דאין מתעשרין הא לאן ולאן מתעשרין אלא הכא גבי דגן לא [1] מיסתבר קרא למידרש תירוש ודגן הוא דאין מתעשרין הא דגן ודגן מתעשרין דמי סגיא דלא כתב דגן למעוטי שאר מינין דלא ליתייבו במעשר מדאוריתא: **אימא לערבו לבקר ולאן.** כלומר מנא ליה לרבא דלהכי כתיב בקר ולאן דלא יתעשרו מזה על זה אימא להכי פרטינהו קרא בהדיא לערבינהו דליעשרו אהדדי דאי הוה כתב בהמה הוה מייתינן מחדש וישן דמין בשאינו מינו לא ולהכי אדכרינהו בהדיא למימרא דליעשרינהו אהדדי. וקס"ד דרב הונא דמדרבא ליה ליה לאשתיה דעשירי נמי ליה לרבא לדידהו תן עשירי לזה ועשירי לזה הואיל ולא כתב מעשר בקר ומעשר לאן: **ממין על שאינו מינו לא.** וא"ת בכבשים ועזים נמי מ"כ ריבויא דבקר ולאן מאי אהני. ואם תאמר מה לאשת מסתברא [1] [1] דמעוטינהו דהיקישא לבקר ולאן אמת דלא ליעשרו אהדדי דהא לא דמו כלל אהדדי וריבויא דבקר ולאן לרבויי בכבשים ועזים דהא דמו אהדדי לענין קרבן דהאומר הרי עלי מן הלאן יכול להביא בין בכבש בין עז: **הדר ביה רבא מהכיא.** קמייתא וסבירא ליה נמי דלמילי אחרנייתא נמי איתקש למעוטי בקר ולאן וכבשים ועזים דמתעשרי נפקא לן מריבויא דבקר ולאן וכי פרכינן ברים שמעתין

[ונ:] אי הכי חדש וישן נמי לאו פירכא היא דהא בחדש וישן כתיב בקרא בהדיא דאתיקוש דהא בקרא דהקישא כתיב שנה שנה: **מתני' מצטרף כמלא רגל בהמה רועה.** כפי שיעור שהבהמה מתרחקת והולכת כשהיא רועה דהיינו ט"ז מילין. ל"א כפי מה שהבהמות רחוקות זו מזו ויכולות להשתמר ברועה אחד והיינו ט"ז מילין כדמפרש בגמרא דהכי שלטא עינא דרועה ואם יש לו חמשה בהמות בכפר זה וחמשה בהמות בכפר אחר רחוק מזה ט"ז מילין נמליץ לתוך דיר אחד ומעשרן ואם רחוקות יותר פטורות וגמרא מפרש טעמא: **שלשים ושנים מיל.** פריך בגמרא מאי קאמר: **היו לו באמצע.** אותן האמצעיות מצרפות את הצדדין והאי דקתני מביא ומעשרן באמצע לא מביא ממש קאמר: **הירדן מפסיק.** אפילו יש לו חמשה בהמות מכאן וחמשה מכאן וירדן באמצע אין מצטרפות ופטורות וטעמא מפרש בגמרא [נה.]: **גמ' שנבורנה הצאן על ידי מונה.** משמע אם יכולות להמנות ברועה ל' מיקרו לאן ותעבורנה תחת השבט להתעבר ואי לא לא: **ואם קאמי ע"ז מיל.** הוא דמצטרפין טפי לא: **וכמה.** יהא לו בצדדין ובאמצע שיצטרפו: **ס' מכאן** [2] **וה' באמצע.** מצטרפות ומביאן לאותן דיר ל' ומעשרן והתם הנותרות בדיר מצטרפות לגורן אחר כשיולדו לו עוד טלאים. אבל אי הוי הנך דצד האחד קרובות לאמצעיות בתוך ט"ז מיל ואותן שבצד שני רחוקות יותר מט"ז מיל אותן הרחוקות פטורות לגמרי ואינן צריכות להמתין עד שיולדו לו עוד טלאים להצטרף לגורן אחר: **דאנך ה'.** אמצעיות חזיין להכא ולהכא דכל צד המצטרפת» להו מיהא שיעור מעשר אבל אם יש מכאן ה' ומכאן ד' ובאמצע ה' אין הד' מצטרפות ואין צריכות להמתין לגורן אחר: **ס' מכאן וס' מכאן ואחת באמצע.** אע"ג דהך חדא לא חזיא למנינא הואיל ורועה אחוריה למיזל האתם ואיתויי [3] הוא כמאן דקאי התם וקרינא ביה מונה וכ"ש ד' מכאן וה' מכאן ואחת באמצע דהך חזיא לצירופא דמנייתא:

מכפר

מכאן וחמש באמצע. דהני חמש חזיין לאיצטרופי להכא ולהכא דכי אזיל

עין משפט נר מצוה

ט א מיי' פ"ח מהלכות מעשר הלכה ד ופ"ז מהלכות כטורות הלכה ד סמג עשין קלה טור ש"ע רי"ד סי' שלא (שפי' שם) ומפרש עב: י ב מיי' פ"ז מהלכות כטורות הלכה כ סמג עשין ריט:

רבינו גרשום

מעשר בקר ומעשר צאן הכי נמי דיתעשרו מזה על זה: הדר אמר קרא העשירי כדכתיב תרי דימני מעשר מעשר דמי: אי הכי כבשים ועזים נמי. נימא תן עשירי לזה ועשירי לזה ולא יתעשרו זה על זה: הא כתיב וצאן משמע כל צאן אחד: הכא נמי ליתא. כל חלב תירוש ודגן כל משמע כדגן אחד ויתעשר הטה על שעורה: ראשיתם. תן ראשית לזה וראשית לזה שלא יתעשרו מזה על זה: ראי ס"ד כבשים ועזים נמי. לא יתעשרו זה על זה לכתוב כל מעשר בהמה ולא לכתוב בקר וצאן: הוה אמינא אפילו היה. כי היכי (דלפינן) היה מבהמה (ולפינן) לענין הרבעה הכי נמי ליף היה למעשר. הא ליכא למימר משום (דמי) דמעשר תחת תחת מקדשים נמי ותיה ליכא בקדשים. ואכתי לכתוב כל מעשר בהמה ואתי בק"ו מחדש וישן ומה חדש וישן שאין כלאים זה בזה אין מתעשר מזה על זה כבשים ועזים שהן כלאים זה בזה אינו דין שלא יתעשרו מזה על זה בקר וצאן למה לי כו': האי כבשים ועזים מתעשרים מזה על זה דלהכי אתי וצאן דכל משמע צאן אחד ולהכי מייתר: אלא הכא מי סגיא דלא כתב דגן למעוטי שאר מינין. דאין מחייבין במעשר מן התורה ולאו מייתר הוא למימר כל מעשר דגן אחד: אימא לערבן. בקר בצאן. האי בצאן דכתב לאו להכי כתיב דמעשרין כבשים על העזים אלא לערבן בקר בצאן דמעשרין מן הבקר על הצאן ומן הצאן על הבקר: לרבא נמי דמפיק וצאן לכל צאן משמע אית ליה נמי העשירי תן עשירי לבקר ועשירי לצאן: מצטרף כמלא רגל בהמת רועה. כלומר כל אותן בהמות של אדם אחד שרועות בשדה אחד כשיעור שרגל בהמה הולכת ורועה ורועה אחד יכול לשומרן מצטרפין להתעשר ביחד דהוי עדר אחד: ט"ז מיל. דקים להו לרבנן דשפי לא אזלא רגל בהמה וכולן שעומדות בתוך ט"ז מיל מצטרפות: היו לו ב' עדרים ובין אלו לאלו ל"ב מיל אין מצטרפין: היה לו עדר באמצע אלו ל"ב מביא ומעשרן כולן עד אותו עדר שבאמצע שהרי עכשיו אין בין עדר לעדר ט"ז מיל אבל החיצונים אין יכול להביא אלו לאלו שהרי יש ביניהם יותר מט"ז מיל: הירדן [מפסיק] אין מצטרפין למעשר אחד: על ידי מונה רועה. כלומר דהרוא צאן דרועה אחד יכול לשמור ולמנות הוי עדר ומצטרף למעשר אחד למנין דהיינו מעשר: וקים להו כו'. והעברנה לשון כל אשר יעבור רכוכיב גבי מעשר: משום הכי קתני שלשים ושתים משום דקא בעי למיתנא סיפא היו לו באמצע אותן ל"ב אבל בעדר אחד טפי ט"ז אין מצטרפין: וכמה. בהמה ליהוי באותן ל"ב מיל הכי הוי לו באמצע דמצטרף: אמר רב חמש מכאן וחמש

מסורת הש"ס

א) ל"א הי' ודגן משמע כו' ל"ק, ב) [תמורה ה.], ג) נמי לא מצית אמרת ודגן משמע כל דגן אי' בשלמא כו' ל"ק, ד) [לעיל נג.], ה) [שבת כו. ב"ק קז: סנהדרין ל.], ו) דסיקינהו דמישתיהו לנקר, ז) בכ"מ: דמגילה, ח) ל"ק, ט) ל"ק, י) ל"א ומוקי ל"ק, כ) ל"ל שאין תורמין מזה על זה תירוש ודגן דחד חלב כתיב בהו כי תרם מהאי אהאי לא נקי מתב רחמנא וכי ל"ק, ל) ולחלק ל"ק, מ) ל"ק, נ) ל"ל כב"ק קז:, ס) [תענית ט.],

תורה אור השלם

1. וכל מעשר בָּקָר וְצֹאן כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֵּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַיהוָה׃ ויקרא כז לב
2. כל חֵלֶב יָצוּר וְכל חֵלֶב תְּרֵפָה וְדָגֹן רִאשׁוֹנָם אֲשֶׁר יִתְּנוּ לַיהוָה לְךָ נְתַתִּיו׃ במדבר יח יב
3. שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַיהוָה׃ ויקרא כב כז
4. עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר אֵת כָּל תְּבוּאַת זַרְעֶךָ הַיֹּצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה׃ דברים יד כב
5. בְּעֵרֵי הֶהָר בְּעֵרֵי הַשְּׁפֵלָה וּבְעֵרֵי הַנֶּגֶב וּבְאֶרֶץ בִּנְיָמִן וּבִסְבִיבֹת יְרוּשָׁלִַם וּבְעָרֵי יְהוּדָה עוֹד תַּעֲבֹרְנָה הַצֹּאן עַל יְדֵי מוֹנֶה אָמַר יְיָ׃ ירמיהו לג יג

מוסף רש"י

לשנה הקשתיו. מעשר בהמה למעשר דגן, שלא יתרום משל שנה שעברה שעלה קודם לחג על שחלו לאחר חג, ולא לדבר אחר. מין במינו (לעיל נג.).

שיטה מקובצת

א) ראשיתם וכן אמר ר' אלעזר ראשיתם: ב) הונא בר נתן אימא ליערבו לבקר וצאן אמר: ג) באמצע ד) ויצחר ה"נ דכתיב מעשר אבקר ועשירי אצאן ליתי צאן וצאן מקו"ח דחדש וישן והיינו: ה) (בהמה. (שסימניה) (למיני)): ו) לא מיותר מיסתבר: ז) דהיינטא דהיקישא: ח) מכאן והי' מכאן וה': ט) ואיתרוי דמיא כפאן: י) ליה אביי אפילו: יא) מוקי ליה לחלק: יב) ורבא דאמר הכא בלא: יג) ומוקי ליה בהדיא להני וחיכת התם בחדוק: יד) בהו תורמין: טו) משמע דאתא ראשית לחלק וכו' דגן מדסמך ליה: טז) ומוקי ס"א ואתאי: יז) דמשמע דקאי אכולהו: יח) כדלעיל ומיהו דגן: יט) נפקא ליה מראשיתו: כ) ועל רבא ועל רב פפא:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com